

Karar İncelemesi

Sendika Aidatı Listesi İşverene Gönderilmeden Gecikme Faizinin İşlemeye Başlamayacağı

Prof. Dr. Nuri ÇELİK¹

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi
27.9.2011, E. 2011/44193 K. 2011/33578²

Kararın Özeti: Yargıtaya göre, toplu iş sözleşmesinde işverence kesilen aidatların ne zaman sendika hesabına yatırılacağı hususu düzenlenmiş ise ayrıca ihtara gerek kalmadan bu tarihten itibaren faize karar verilmesi, düzenleme yoksa sendikanın işvereni temerrüde düşürmesi gerekir. Sendikalar Kanununun 61.maddesinde sendika üyelik aidatlarının bir an içinde sendikaya gönderilmesi ön görülmüş ise de, Kanunda bu ödeme süresi temerrüt için yeterli görülmemiş, işverenin ayrıca temerrüde düşürülmesi gerektiği kabul edilmiştir. Karar verilirken mahkemece bu esaslara uyulmalıdır.

Yargıtay Kararı

DAVA: Davacı, 5.000.00 TL sendika üye aidat alacaklarının TIS 11.maddesi uyarınca farklar açısından sözleşmenin imzalanmasını takip eden 10.gün, takip eden aylar için ise işçi ücretlerinin ödenmesini takip eden 10.günden başlatılarak ve bankalarca işletme kredilerine uygulanan en yüksek faizi ile birlikte tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Antalya 3. İş Mahkemesince verilen 24/12/2010 tarih ve 194 - 478 Esas, Karar sayılı hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiştir.

Dairemizin 26.4.2011 günlü 2011/7267 Esas ve 2011/12312 Karar nolu ilamı ile hükmün BOZULMASINA karar verilmiştir.

Davacı vekili tarafından verilen dilekçe ile bozma kararının maddi hataya dayandığı gerekçesiyle ortadan kaldırılması istemiştir.

¹ İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

² Çalışma ve Toplum, 2012/1, sayfa 271-274.

Maddi hatanın giderilmesi isteğini içeren dilekçe ve dosya incelendi gereği görüşülüp düşünüldü:

Temyiz incelemesi sonucu verilen Dairemiz kararında, karar başlığının dosya içeriği ile uyuşmasına karşın, ilgili dosya için yazılan bozma metni yerine, sehven Dairemizde görülen 5.4.2011 tarihli 2011/17265 Esas ve 2011/10286 Karar nolu dosyaya ait bozma metni eklenmek sureti ile maddi hata yapıldığı tespit edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle Dairemizce daha önce verilen hükümdeki bozma gerekçesi düzeltilerek aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

1-Dairemizin 26.4.2011 gün ve 2011/7267-esas, 2011/12312-karar sayılı kararının ORTADAN KALDIRILMASINA,

2- Davacı vekili, işyerinde 01.07.2006-30.06.2008 yürürlük süreli ve 01.07.2008-30.06.2010 yürürlük süreli iki dönem toplu iş sözleşmesi imzaladıklarını, Toplu İş Sözleşmeleri'nin 11. maddesinde, aidat farklarının imza tarihinden itibaren 10 gün içinde takip eden ay aidatlarının ise işçi ücretlerinin ödenmesini takip eden 10 gün içinde ödenmesine dair düzenlemenin bulunduğunu, davalı işverenin işçi ücretlerinden kesmiş olduğu sendika aidatlarını ödemediğini, fark aidat alacaklarının sözleşmenin imzalanmasını takip eden 10.gün, aidatların ise işçi ücretlerinin ödenmesini takip eden 10. günden itibaren ve bankalarca işletme kredilerine uygulanan en yüksek faizi ile birlikte tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı vekili davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece yapılan yargılama sonunda davanın kabulü ile 48.464, TL. nin 5.000 TL'si için üye aidat alacakların Toplu İş Sözleşmelerinin 11. maddesi uyarınca, farklar açısından sözleşmenin imzalamasını takip eden 10. gün, takip eden aylar için ise işçi ücretlerinin ödenmesini takip eden 10. günden başlayarak en yüksek mevduat faiziyle birlikte davalıdan tahsiline, bakiye bölüm için faiz; işletilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Hüküm süresi, içerisinde davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Dosyaya sunulan Birlikçi raporunda, 01.07.2006-30.06.2008 tarihleri arasında geçerli olan TİS' in 12.12.2006 tarihinde imzalandığı, ilk zammın ise 01.07.2006 tarihinden itibaren yapılmasının kararlaştırıldığı, dosya kapsamındaki ücret bordrolarının incelenmesinde üyelerin 2006-6. ayındaki ücretlerinin 2006-7. ayında artırıldığı ve söz konusu ücret üzerinden aidatların kesildiğinin anlaşıldığı, 01.07.2008-30.06.2010 tarihleri arasında geçerli TİS' in ise süresinden önce 12.06.2008 tarihinde imzalandığı, bu nedenle davacının TİS farkından kaynaklı fark alacağının olmadığına tespit edildiği belirtilmiştir.

Mahkemece, aidat fark alacağının kabulüne ilişkin gerekçeler açıklanmadan, birlikçi raporunda yapılan tespitlerden ayrı bir gerekçe ileri sürülmeden, fark aidat alacağının kabulü şeklinde hüküm kurulması hatalı olmuştur. Belirtmek gerekir ki, Anayasanın 141. maddesinde, yargı kararlarının gerekçeli olarak yazılacağı açıklanmış, aynı zorunluluk HUMK.nun 388. maddesinde de düzenleme altına alınmıştır. Anılan yasal düzenlemede yargıcın, uyuşmazlık konusu olan olay hakkında tüm kanıtları toplaması, tartışması, bu kanıtlardan hangilerine değer

vermediğinin nedeni, hangilerini üstün tuttuğunun dayanaklarını değerlendirdikten sonra bir sonuca varmasının zorunlu ve gerekli olduğu vurgulanmıştır. Böyle bir yöntemin izlenmesi durumunda ancak kararın gerekçeli olduğunun kabul edilebileceği sonucuna varılabilir. Hükmü kuran yargıcın böyle bir yöntemi izlemesi halinde maddi olgularla hüküm fıkrası arasında bir bağlantı kurulmuş olabilecektir. Ayrıca gerekçe sayesinde kararın doğruluğu denenmiş ve davanın yanlan tatmin ve inandırılmış olacaktır. Tüm bunlardan başka ve en önemlisi adil bir yargılamanın yapıldığı sonucuna varılacaktır. (Dairemizin 26.05.2008 gün ve 2007/20517 Esas, 2008/12483 Karar sayılı İlamı).

Belirtilen sebeplerle, bu konudaki kabul gerekçeleri mahkemece açıklanmalıdır.

Bundan başka, Sendikalar Kanunu'nun 61. maddesinin birinci fıkrasında: "İşyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasının, toplu iş sözleşmesi yapılmamışsa veya sona ermişse yetki alan işçi sendikasının yazılı talebi ve aidatı kesilecek sendika üyesi işçilerin listesini vermesi üzerine, işveren sendika tüzüğü uyarınca üyelerin sendikaya ödemeyi kabul ettikleri üyelik aidatını ve Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu gereğince sendikaya ödenmesi gerekli dayanışma aidatını, işçilere yapacağı ücret ödemesinden kesmeye ve kestiği aidatın nevini belirterek tutarını ilgili sendikaya göndermeye mecburdur." Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, "Yukarıdaki fıkra gereğince sendika tüzüğüne uygun olarak kesilmesi istenen aidatı kesmeyen işveren ilgili sendikaya karşı kesmediği veya kesmesine rağmen bir av içinde ilgili kuruluşa göndermediği miktar tutarınca genel hükümlere göre sorumlu olduktan başka aidatı sendikaya verinceye kadar bankalarca işletme kredilerini uygulanan en yüksek faizi ödemek zorundadır" hükmü yer almaktadır.

O halde; 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 61/1.maddesine göre bir işyerinde veya işletmede toplu iş sözleşmesi yapmak için 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 16. Maddesi uyarınca yetki belgesi alan işçi sendikası, yetki belgesine konu işyeri veya işletmede çalışan üyesi işçilerin listesini, sendika tüzüğüne göre üyelerin sendikaya ödemeyi kabul ettikleri üyelik aidatını ve sendikanın banka hesap numarasını işverene bildirmesi ve bu listeye göre üyelik aidatını kesilmesini ve sendikanın banka hesabına yatırmasını istemesi gerekir.

Sendika bu belge ve bilgileri davalı işverene göndermediği takdirde Toplu İş Sözleşmelerinde belirtilen ödeme tarihine göre faiz isteminde bulunamayacaktır.

Borçlar Kanunu'nun "Borçlunun temerrüdü" başlıklı 101. maddesinin birinci fıkrasında "Muaccel bir borcun borçlusu alacaklının ihtan ile mütemerrit olur. " İkinci fıkrasında ise "Borcun ifa edileceği gün müttefikan tayin edilmiş veya muhafaza edilen bir hakka istinaden iki taraftan birisi bunu usulen ihbarda bulunmak suretiyle tespit etmiş ise, mücerret bu günün hitamı ile borçlu mütemerrit olur. " hükümleri yer almaktadır.

Toplu İş Sözleşmelerinde kesilen aidatın ne zaman sendikaya yatırılacağı hususu düzenlenmiş ise ayrıca ihtara gerek kalmadan bu tarihlerden itibaren faize

karar verilmeli, düzenlenmemiş ise taraf sendikanın işvereni temerrüde düşürmesi gerekir. Davanın tarihinden önce sendika tarafından işverenin temerrüde düşürülmesi söz konusu değil ise dava ve ıslah tarihi temerrüt tarihini oluşturmaktadır.

2821 Sayılı Sendikalar Kanununun 61 /2. fıkrasında sendika üyelik aidatının bir ay içerisinde sendikaya gönderilmesi öngörülmüş ise de yukarıda açıklandığı şekilde kanunda işverene bir aylık ödeme süresi öngörülmesi temerrüt için yeterli görülmemiş, işverenin ayrıca temerrüde düşürülmesi gerektiği kabul edilmiştir.

Mahkemece faiz işletilmesine karar verilen aidat alacağı yönünden yukarıdaki açıklamalar uyarınca inceleme ve araştırma yapılarak karar verilmelidir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 27.09.2011 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Kararın İncelenmesi

I. Giriş

Yargıtay kararının konusunu, Sendikalar Kanununun 61.maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen, işverence kesilmeyen veya ödenmesi geciken sendika aidatlarının taraflar arasındaki toplu iş sözleşmesinde belirtilen ödeme tarihine göre sendikanın faiz isteminde bulunması esaslı ile ilgili uyuşmazlık oluşturmaktadır. Yargıtayın kararını aşağıda üç başlık altında değerlendirmekteyiz. Ancak, konuyu açıklığa kavuşturabilmek için, Herşeyden önce, söz konusu yasal düzenlemeyi belirtmekte yarar vardır. Anılan hükme göre, “sendika tüzüğüne uygun olarak kesilmesi istenilen aidatı kesmeyen işveren ilgili sendikaya karşı kesmediği veya kesmesine rağmen bir ay içinde ilgili kuruluşa göndermediği miktar tutarınca genel hükümlere göre sorumlu olduktan başka, aidatı sendikaya verinceye kadar bankalarca işletme kredilerine uygulanan en yüksek faizi ödemek zorundadır.”

II. Faizin İşlemeye Başlayacağı Tarih

Sendika aidatına ilişkin gecikme faizinin işlemeye başlayacağı tarihin belirlenmesi ile ilgili olarak Yargıtayın bugüne kadar verdiği kararlarda;³ toplu iş sözleşmelerinde bu konuda düzenleme bulunup bulunmamasına göre bir ayırım yapılmak suretiyle farklı sonuçlara vardığı görülmektedir. Yargıtayın incelediğimiz bu kararında da aynı ayırım yapılmış bulunmaktadır. Aşağıda her iki durumla ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Hemen belirtelim ki, Yargıtayın bu konudaki görüşü 1987 yılından itibaren bugüne kadar değişikliğe uğramadan tekrarlanmak suretiyle içtihat niteliğini kazanmış bulunmaktadır. Bu nedenle, Yargıtayın 2004 yılındaki

³ Bu kararlar için bkz.Çelik. İş Hukuku Dersleri, 24.Bası, İstanbul 2011, 298, dn.1 ve 466, dn. 47-48.

kararı ile ilgili olarak yaptığımız incelemede⁴ ortaya koyduğumuz görüş bu incelememizde de aynı olup varlığını sürdürmektedir. Yargıtayın söz konusu her iki durumla ilgili olarak kabul ettiği esaslara aşağıda yer veriyoruz:

1. Toplu iş sözleşmesinde konuya ilişkin bir hükmün bulunması

Yargıtayın incelemekte olduğumuz kararına göre, toplu iş sözleşmesindeki, sendika aidatlarının sözleşmenin imza tarihini izleyen 10 gün içinde sendika hesabına bankaya yatırılacağı hükmünün mahkemece faizin başlangıç tarihi olarak esas alınmaması isabetsizdir. Görüldüğü gibi, Yargıtayın kararında aksi bir görüş ile faizin işlemeye başlayacağı tarih olarak, toplu iş sözleşmesinde yer alan hükme uyulmaması halinde bu hükmün faiz talebi için işverenin temerrüdünü sağladığı sonucuna varılmış bulunmaktadır.

2. Toplu iş sözleşmesinde konuya ilişkin bir hükmün bulunmaması

Yargıtayın incelemekte olduğumuz kararında da değinilen bir durum toplu iş sözleşmesinde sendika aidatına ilişkin bir hükmün bulunmaması ile ilgilidir. Yargıtaya göre, toplu iş sözleşmesinde bu konuda bir hüküm yoksa Sendikalar Kanununun 61.maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, sendikanın işvereni ayrıca temerrüde düşürmesi gerekir. Her ne kadar yasal düzenlemede bir aylık sürenin tanınmış olması işvereni ayrıca temerrüde düşürme gibi bir işleme gerek bırakmadığını akla getirebilirse de “öğretideki baskın görüş aksi doğrultadadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da istikrarlı uygulamasında baskın görüş doğrultusundaki çözümü benimsemiştir. Buna göre işverenin temerrüde ayrıca düşürülmesi gerekir”⁵. Böylece, Yargıtayca bu konudaki uyuşmazlıkta toplu iş sözleşmesinde sendika aidatının gecikmesini düzenleyen bir hükme yer verilmiş olması durumundakinden farklı bir sonuca varılmış bulunmaktadır.

3. Değerlendirmelerimiz

a) Yargıtayın incelemekte olduğumuz kararında belirtildiği gibi, toplu iş sözleşmesinde sendika üyelik aidatının sendikaya yatırılacağı tarih belirtilmiş ise, temerrüt için ayrıca ihtara gerek kalmadan bu tarihten itibaren faize karar verilmesi gerekir. Gerçekten, kararda belirtildiği üzere, toplu iş sözleşmesinde düzenlenen, sözleşmenin imza tarihinden itibaren sendika aidatının on gün içinde sendikanın

⁴ Çelik, Nuri: Sendika Aidatı Konusunda İşverence Ödenecek Gecikme Faizinin Başlangıç Tarihi ve Oranı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Hukuk Sayısı, Güz 2005/2, 51-56.

⁵ Yarg. 9. HD. 25.4.2002, E.2001/20821 K.2002/6575, Kamu-İş Bülteni, 2002,11.

banka hesabına yatırılacağına ilişkin hüküm gecikme nedeniyle işlemiş faiz alacağına hesabında faizin başlangıç tarihini belirleyici niteliktedir.

b) Toplu iş sözleşmesinde sendika aidatının ödenmesi konusunda herhangi bir hükmün bulunmaması durumu ile ilgili olarak, Yargıtayın yukarıda açıklanan, Kanundaki bir aylık ödeme süresini temerrüt için yeterli görmeyerek işverenin ayrıca temerrüde düşürülmesi gerektiğine ilişkin görüşü ise kabul edilemez. Kanımızca, yasal düzenlemede ödeme bakımından işverene tanınan bir aylık sürenin geçirilmiş olmasına ilişkin esas, işvereni ayrıca temerrüde düşürme gibi bir işlemi gereksiz kılmaktadır. Yargıtayın görüşü, iş sözleşmesinin sona ermesinin parasal sonuçlarını düzenleyen İş Kanununun 26.(yürürlükteki 32.) maddesindeki hükmün uygulanmasında öteden beri benimsemiş olduğu kendi görüşüyle tutarlıdır. Ancak, Yargıtayın bu görüşünü de isabetli bulmamaktayız⁶.

c) Ayrıca önemle vurgulamak gerekir ki, inceleme konumuzu oluşturan Yargıtay Kararının dayanağı olan toplu iş sözleşmesinde yer verilen, sendika aidatının sözleşmenin imza tarihinden itibaren on gün içinde sendikanın banka hesabına yatırılacağı yolundaki hükümlerle Sendikalar Kanununun 61.maddesindeki, kesilmesi istenen aidatı kesmeyen işverenin sendikaya karşı kesmediği veya kesmesine rağmen bir ay içinde göndermediği miktar tutarınca sorumlu olacağına ilişkin hüküm arasında bir nitelik farkı bulunamaz. Yargıtay kararında yapılan ayırımı haklı bulma olanağı yoktur.

III. Gecikme Faizi Oranı

Yargıtayın incelemekte olduğumuz kararı ile ilgili toplu iş sözleşmesinde, yatırılmayan sendika aidatlarına ilişkin gecikme faizi oranının azami işletme kredisi faiz oranına göre hesaplanması yolundaki yasal esasa ters düşecek bir kararlaştırmaya yer verilmemiş olup bu konu taraflar arasında bir uyuşmazlık oluşturacak nitelikte değildir. Başka bir davada görülen⁷, taraflarca toplu iş sözleşmesinde işletme faizi yerine bankalarca mevduata uygulanan en yüksek faizin ödenmesi gibi bir kararlaştırma incelediğimiz olayda söz konusu olmadığından, bu hususta bir değerlendirme yapma gereği yoktur.

IV. Sonuç

Yargıtayın incelediğimiz kararında yer alan, gecikme faizinin başlangıç tarihine ilişkin görüşünün yerinde olduğunu belirtmiş bulunuyoruz. Buna karşılık, Yargıtayın, toplu iş sözleşmesinde bu konuda hüküm bulunmayan durum için başka kararlarında da verdiği sonucu, yukarıda açıkladığımız üzere, isabetli bulma olanağı yoktur.

⁶ Çelik Nuri: İş Hukuku Dersleri, İstanbul 2004, 232-233 ve orada özellikle 61.madde ile ilgili olarak görüşümüz yönünde ve karşı yönde yapılan açıklamalar, 245,247,261.

⁷ Bu konuda bkz.Çelik, age, 233 ve farklı görüşler için 245, 251, 261.